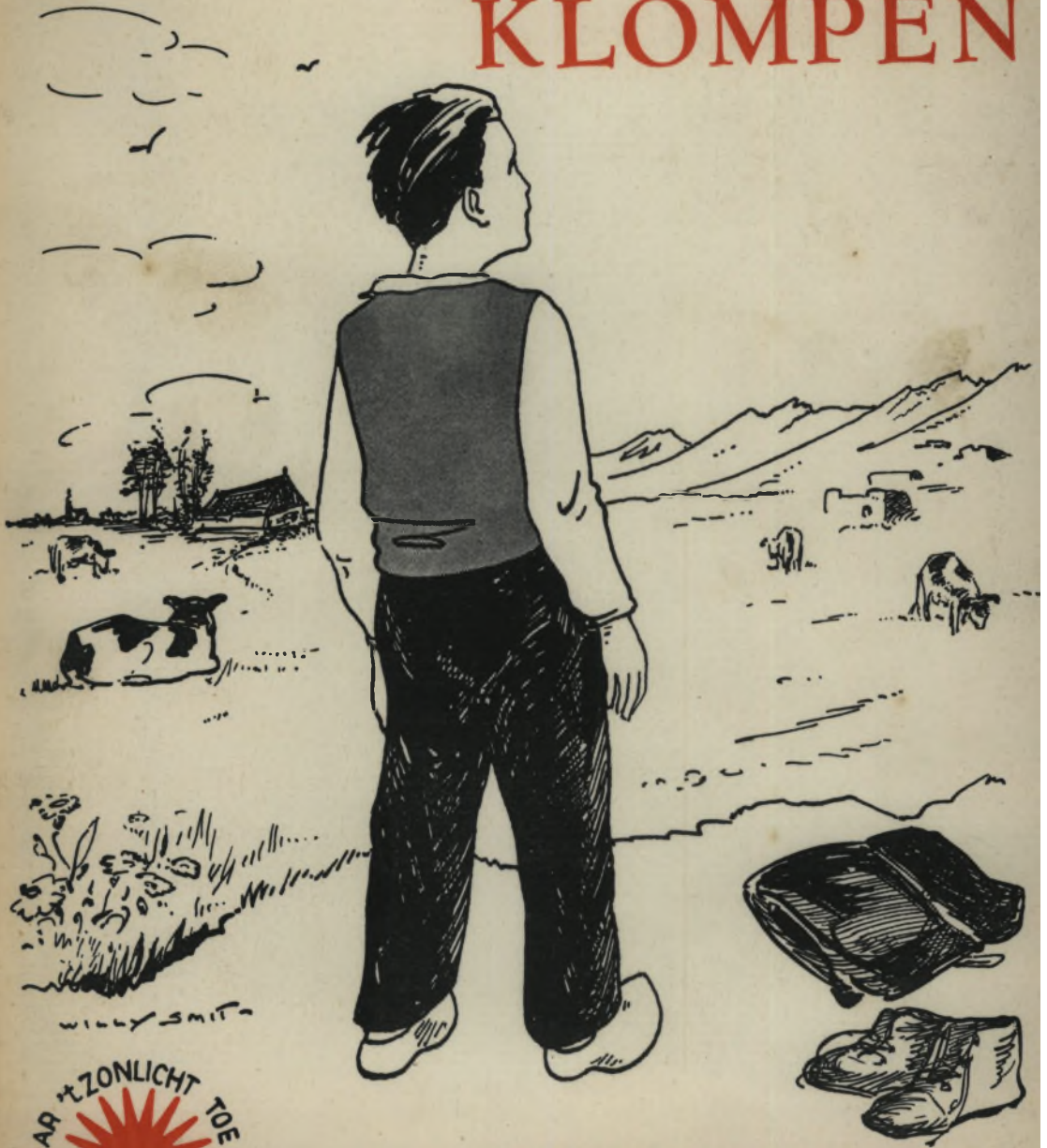

ABRAHAM OP KLOMPEN

NAAR 'ZONLICHT TOE
VAN GORCUM-ASSEN

C. A. ELINK SCHUURMAN

ABRAHAM OP KLOMPEN

Auke Douma heeft een hartewens: dierenarts worden. Maar zijn Vader heeft tegenslag op de boerderij. De knecht kan niet langer worden betaald en Auke moet de schoenen, die hij naar de stadse school droeg, ruilen voor klompen. Later krijgt hij de kans toch door te leven. Maar hij is dan al zo gehecht aan het werken thuis, dat hij eerst niet weet, wat te kiezen. Tot hij met zijn Vader samen iets leest over verre landen. Dan neemt hij zijn beslissing. — Hoe en waarom dat lees je hier.

Leeftijd 11 tot 15 jaar.

N.V.V.Z.-SERIE „NAAR 'T ZONLICHT TOE...”

Gonda de Haan	DE KLEINE SPAR
Mien Labberton	DE TOVERKIP
Mien Labberton	HET BEZOEK
E. v. d. Bergh-Boldingh	TOCH GEVONDEN
Mien Labberton	WAARDOOR REINTJE GEHOLPEN WERD
Rein Valkhoff	DE KERSTGROET
Marie C. van Zeggelen	EEN DESSAJONGEN
Mien Labberton	DE BONDS DAG
Aafje Bruyn	MARIJKE VAN DE TIMMERMAN
Aafje Bruyn	KERSTFEEST MET HINDERNISSEN
Mien van der Wilk	TOCH EEN KERSTBOOMPJE
Mien Labberton	HERRE'S VERGISSING
D. A. Cramer-Schaap	AFGEDREVEN MAAR GERED
Rolf Benus	TOBIAS EN DE BOZE TOVENAAR
Mien Labberton	MEESTER KON HET WEER
Bep Otten	KAWI, DE KLEINE ZWALUW
M. Eising	RIEKIE
M. Eising	GEESKE VERTELT
Coos Covens	OP WEG NAAR HET KINDEKE
Dora Coolsma	MAAR HET KINDJE KWAM
W. J. Bakker-Tenthoff	ACHTER DE WOLKEN SCHIJNT DE ZON
D. A. Cramer-Schaap	VADERS PIEMPAMPOENTJE
Marijke van Raephorst	DE LAPPENDEKEN
C. Wilkeshuis	DE FIETS VAN DE MEESTER
Frans Berni	IN HOLLAND STAAT EEN HUIS
Mien Labberton	EEN JONGEN UIT DE BERGEN
Coos Covens	G A J E M E E N A A R B E T H L E H E M ?
Coos Covens	HET KINDJE DAT IN DE STAL GE- B O R E N W E R D
Dora Coolsma	VERJARIE
C. A. Elink Schuurman	ABRAHAM OP KLOMPEN
D. A. Cramer-Schaap	EEN BALLING IN DE BERGEN

C. A. ELINK SCHUURMAN

ABRAHAM OP KLOMPEN

OMSLAG EN ILLUSTRATIES VAN
WILLY SMIT

„Naar 't zonlicht toe" Nr 53

VAN GORCUM & COMP. N.V. - G. A. HAK & DR. H. J. PRAKKE
ASSEN - MCMLV

Gedrukt ter Koninklijke Drukkerij Van Gorcum & Comp.

*Opgedragen aan
Mevrouw Douma te I.*

Inhoud

- HOOFDSTUK 1 De raad van Johannes, blz. 7
HOOFDSTUK 2 De kogel is door de kerk, blz. 19
HOOFDSTUK 3 Je bent zichtbaar gegroeid, blz. 28
HOOFDSTUK 4 „De wereld wacht!”, blz. 40

De raad van Johannes

Zijn rug tegen het transformatorhuisje, om beschutting te zoeken tegen de onverwachts striemende hagel, wachtte Auke aan het eind van de kronkelende dijk, waar hij aan woonde, het koppel H.B.S.-ers af, dat langs de grote straatweg al nader en nader kwam. Het was tegelijkertijd, dat Sytze en hij elkaar in de gaten kregen. Even lichtten ze hun hand op ten groet. Sytze, die achteraan reed als eerste-klusser, nam hem, de kleinere, als altijd aan de lijkant, en zonder spreken zwoegden ze voort; de hagel sloeg hun van terzijde in het gezicht en soms was het hun, of hun de adem werd afgesneden.

In de luwte van een dorp, waar de tocht naar school hen door voerde, keek Sytze even naar Auke. Diens mond stond zó strak, dat dat vast niet alleen aan de late kou te wijten was. Zou Auke zijn blik hebben gevoeld? „Weer een kalf verworpen,” zei hij, recht voor zich uit pratend.

„Was je Vader er nu bij?” vroeg Sytze.

„Nee, Moeder. Vader was naar een vergadering.”

Dat was dit jaar nu al het tweede kalf, dat onvol-

dragen geboren was bij Auke. Geen wonder, dat zijn vriend zorgelijk keek, dacht Sytze.

„Kom,” zei hij, in een behoefte om te troosten, „de echte tijd voor het afkalven¹⁾ begint nog maar pas.”

„Ja. Maar als het weer allemaal stierkalveren zijn, net zoals het vorig jaar . . . ” Auke maakte de zin niet af.

¹ Als een koe een kalf heeft gekregen, zegt de boer: „de koe heeft afgekalfd”.

Sytze dacht aan hun eigen stal, waar het vorig jaar niets dan kuikalveren ¹⁾ geboren waren. Dit jaar ook al weer twee. En hij zei niets meer. Hij dacht aan Auke's Vader, een boer, die er wat uit liep — altijd met z'n neus in boeken en brochures die met het boerenbedrijf niet zo heel veel te maken hadden. „Een man, die de wereld verbeteren wou”, zo stond hij bekend. — „Laat hij eerst zijn stal maar eens verbeteren,” zeiden de andere boeren, „er is niet genoeg toezicht op het vee, met een boer, die altijd op stap is.”

Was Auke's Vader geen goeie boer? Sytze's Vader, een reus van een kerel, zelf een vermaarde veefokker, had zich in zijn bijzijn wel eens iets in die richting laten ontvallen; maar hij wist, dat zijn Vader scherp was in zijn oordeel over anderen. Een goed mens, dat was Douma in elk geval wel. Geen enkele boer ging zo zacht met zijn beesten om. Maar misschien had zijn Vader wel gelijk, meende Sytze: een boer moest met zijn gedachten allereerst bij zijn bedrijf zijn. En het ongeluk met Auke's Vader was, dat zijn gedachten meest bij andere dingen waren. En Auke's Moeder kon niet overal tegelijk zijn, dat kon een kind begrijpen. Wat zag die, hoewel ze een montere vrouw was, er de laatste tijd soms verdrietig uit.

En niet alleen de laatste tijd. Sytze dacht ineens terug aan een Zondagmorgen van het vorig voorjaar. Het had 's nachts flink gevoren, maar toch waren Auke en hij er op uit gegaan om kievitseieren te zoeken. Achter op 't land van Auke's Vader was hun een schaap onder klagelijk geblaas tegemoet komen lopen. En vol

¹ Kuikalveren of koekalveren zijn meer waard dan stierkalveren, want die laatste geven de boer geen nieuwe kalveren en geen melk.

ontzetting had Auke gewezen: daar lag een heel klein lam op de nog wit bevroren grond — die nacht in de koude geboren en van de kou gestorven. Stil hadden de jongens naast het diertje gestaan, dat daar zo klein en hulpeloos had gelegen, met zijn stijfgestreckte pootjes. Ook toen was Auke's Vader de avond tevoren weggeweest; Auke's Moeder had het volhandig gehad met hun dochttertje, dat met roodvonk lag — en niemand had achtgeslagen op het schaap. Vrouw Douma was anders flink genoeg, maar ze kon niet overal tegelijk zijn. Ze had het zich heel erg aangetrokken, van dat lam, meer nog dan Auke's Vader, die het nogal kalm had opgenomen. „Het is dood — niets meer aan te doen — als het nog had geleefd . . . ja dan!” . . . hij had zijn schouders opgehaald. Maar Auke's Moeder was driftig uitgevallen: „De scha, die reken je niet. Maar ik moet aanstonds maar zorgen, dat de pachtsom op tafel ligt.” „Kom!” had Auke gewenkt, en met Sytze was hij weer het land op gegaan. Ja, dat was het vorig jaar gebeurd. En dit jaar was er nog geen één kuikalf geboren. En nu weer een dood kalf. Natuurlijk, dat kwam ook in de omgeving wel eens voor, en wie eerlijk was, moest toegeven, dat niemand precies wist, wat daarvan de oorzaak was, maar toch . . . zou het toevallig zijn, dat het bij Auke's Vader zo vaak gebeurde?

Bij zoveel tegenslag met het vee was het best te begrijpen, vond Sytze, dat Auke er zijn zinnen op gezet had om veearts te worden.

Trouwens, dat had Sytze zelf ook gekozen. Nog voor ze naar de H.B.S. waren gegaan, hadden ze samen hun plannen al gemaakt: samen de H.B.S. aflopen, samen

voor veearts studeren. En dan? Daarna hadden ze twee mogelijkheden gezien en wat hadden ze daar al veel over gepraat met elkaar! Eén echt avontuurlijk plan: circusdokter worden! Op de lagere school had de hoofdonderwijzer eens aan de ademloos luisterende klas verteld over de lotgevallen van een dierenarts met zijn circuspatienten — leeuwen, gorilla's, aapjes, zeehonden — een verhaal om van te smullen. Geen wonder, dat alle jongens die dag hadden gedroomd van zo'n leven. En wat Auke en Sytze betrof: zo'n verhaal paste wonderwel bij hun toekomstplannen. Maar een andere weg zagen ze daarnaast: dierenarts worden in eigen land! Ook dat kon spannend genoeg zijn. En bovendien: als dierenarts stond je echt in aanzien. De boeren hadden je nodig! Als echte Friese jongens wisten ze: de trots van hun land was zijn vee. In alle werelddelen was dat beroemd en gezocht. Maar nog altijd waren er, ook nu de t.b.c. nagenoeg overwonnen was, vele ziekten, die het beroemde stamboekvee belaagden. En het zou fijn zijn, mee te helpen aan de bestrijding daarvan . . . Sytze's Vader spoorde zijn zoon steeds daartoe aan. En nu Douma door veeziekte zo veel tegenslag had ondervonden, begon ook Auke steeds meer voor die nuchterder plannen te voelen.

Ze wisten, dat het een lange weg zou zijn, voor ze zover waren: vijf jaar H.B.S., dan nog zes jaar studeren in Utrecht. Maar de eerste schreden op de H.B.S. hadden ze goed gezet: behalve zwakke wiskunde cijfers bij Sytze hadden ze met hun Kerstrappen een uitstekend figuur geslagen, en de Paasrapporten beloofden ook weer best in orde te zijn. Ja, aan hun aanleg en ijver zou het niet liggen, als ze hun gemeen-

schappelijk plan niet zouden volvoeren. Maar het geld? Sytze wist, dat zijn eigen vader geld genoeg op de bank had staan. Maar bij Auke thuis?

Weer keek hij van terzijde naar Auke's gezicht.

De hagel was opgehouden en Auke floot zachtjes tussen zijn tanden:

„O heideroosje, wat ben je mooi” . . .

„Als onze knecht dat fluit,” had Auke hem eens gezegd, „pas dan op! Dan is hij in een kwaje bui. Blijf hem dan maar uit de voeten!” Sytze besloot, maar niets meer te zeggen.

Gelukkig brachten een onverwacht proefwerk, dat Auke best had gemaakt en het wekelijkse bord hete soep in een koffiehuis vol lawaai van jongens en meisjes van allerlei scholen, aan Auke voldoende afleiding om hem de terugreis weer monter te doen aanvaarden.

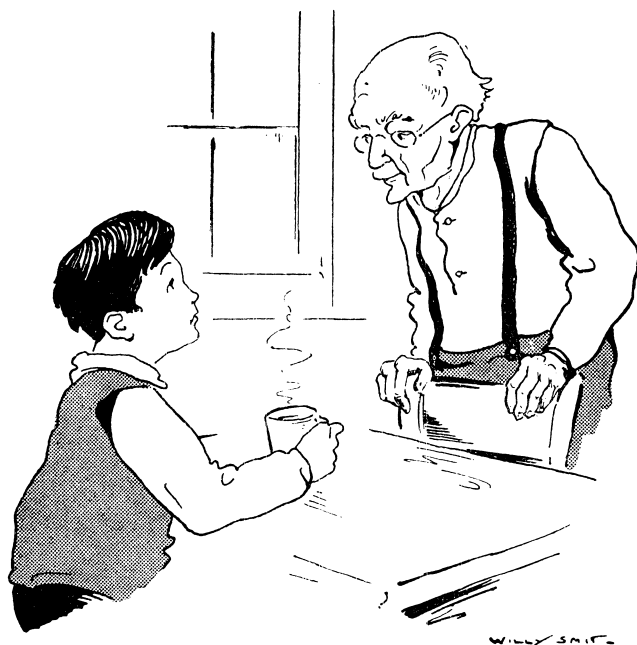
Luchtig, de wind in de rug, reed de troep nu huiswaarts. Sytze hoopte, dat Auke weer als gewoonlijk met hem mee zou gaan voor hun huiswerk, maar toen de voorsten van het koppel ter hoogte van het huisje van de oude Johannes gekomen waren, zei Auke plotseling, dat hij bij Johannes moest zijn. Omdat Johannes ondanks zijn hoge leeftijd nog wel eens geroepen werd als er onraad was met het vee, vermoedde Sytze, dat er weer narigheid dreigde bij Auke thuis. Hij remde, zocht naar woorden, maar liet het tenslotte bij een: „nou, het beste d'r dan maar weer mee” — toen trapte hij flink aan, om de troep nog in te halen.

Auke keek hem even na. Toen liep hij het bruggetje naar Johannes' voortuintje over.

Merkwaardig, als hij bij Johannes binnenkwam, had

hij altijd het gevoel in een tweede thuis te komen. Als een wat kortaangebonden Moeder was Johannes, wanneer hij de theepot hanteerde: „Zo, een flinke schep suiker er bij, nou nog een stuk koek, laat het je maar smaken!” — maar als een Vader, een oudere, wijzere Vader dan Auke's eigen Vader was, zo had hij al vaak met de jongen gepraat.

Behalve aan zijn eigen liefde voor dieren en zijn gehechtheid aan het leven op de boerderij, en dan nog zijn vriendschap voor Sytze, die eerder dan Auke besloten was, veearts te worden, had Auke het aan Johannes te danken, dat ook hij al vroeg, vroeger dan de meeste jongens, geweten had, wat hij worden wilde. In zijn jonge jaren had Johannes half Europa doorgezwoven, van dorp naar dorp, van landeigenaar naar landeigenaar, overal zijn diensten aanbiedend bij de verzorging van het vee. Van Polen tot Frankrijk hadden zijn zwerftochten hem gevoerd en eindeloos kon hij vertellen van wat hij beleefd en geleerd had. Nu was hij teruggekeerd naar zijn geboorteland; hij werkte niet meer, gaf nog wel eens goede raad hier of daar, maar meest was hij thuis te vinden, of in zijn grote achtertuin, waar hij de appels en peren kweekte, die hij 's winters met gulle hand uitdeelde. Want er waren vele kinderen, die de weg naar zijn huisje wisten te vinden. Wie het verder bracht dan de tuin en de voordeur van Johannes' huis, werd met afgunst bekeken door de rest van de jongens: Johannes stelde hoge eisen bij het kiezen van zijn vertrouwelingen onder de jeugd. En wie binnen mochten komen, beschouwden dat dan ook echt als een voorrecht. Zij voelden zich wat ouder geworden dan de andere jongens; zij deden

schuchtere pogingen, om de krant te lezen, zodat ze bij de gesprekken met Johannes niet enkel maar toehoorder behoeften te zijn. In Johannes' nabijheid hadden ze er geen behoefte aan, ruwe woorden te gebruiken om hun beweringen kracht bij te zetten. En als ze met hem zaten te praten hadden ze het gevoel, of de wereld groter werd en of er ook voor hen van alles te beleven en te doen zou zijn.

Ook nu weer ademde Auke op, toen Johannes hem binnenliet. Achter de ijzeromrande brilleglazen namen Johannes' ogen Auke rustig op. „Moeilijkheden?” vroeg hij.

„Ik kwam U vragen hoe je kunt worden wat U bent,” vroeg Auke.

„Veeverloskundige? Dat wil jij toch niet worden?” was de weervraag van Johannes.

„Dat weet ik nog zo net niet,” antwoordde Auke, zo flink en zo rustig mogelijk. „Ik denk er wel eens over.”

„Dat is dan heel plotseling gekomen,” zei Johannes. „Gisteren dacht je er nog niet over, is het wel?”

Hoe wist Johannes dat? Een beetje van zijn stuk gebracht, doordat het wel leek of Johannes dwars door je heen kon zien, antwoordde Auke: „Nee, dat is zo. Gisteren nog niet, geloof ik Maar vandaag is alles anders” — ineens kon hij zich niet meer groot houden en kleintjes vertelde hij van de tegenslag, die ze bij hem thuis nu al weer hadden gehad. „Ik ben zo bang, dat mijn Vader me nu van school zal nemen,” zei hij tenslotte. „En ik wil toch zo erg graag veearts worden, maar dat kan dan niet. En boer worden, dat wordt ook niets. Want mijn jongere broertje, die wil ook boer worden en er is geen plaats voor ons allebei. En het is toch ook maar een pachtboerderij, dus we zijn nooit zeker, dat we er altijd blijven kunnen. En ik wil toch zo graag met het vee blijven. En als het dan niets wordt met veearts worden ik dacht veeverloskundige”

Langzaam schudde Johannes zijn grappige, ronde hoofd. „Nee, jongen, dat moet je niet doen. Dat vak was vroeger in aanzien, toen er nog geen goed opgeleide veeartsen beschikbaar waren. Zeker, er zijn er ook nu nog die bekwaam zijn en goed hun brood verdienen, maar het vak is te beperkt — bij ziekte van het vee mag de boer je niet halen, alleen als er kalveren ge-

boren worden, dat weet jij net zo goed als ik. En dat is toch niet, wat jij wilt. Je voelt voor de dieren; als ze lijden, wil jij ze helpen; zoiets zeg je niet licht hardop, maar Johannes ziet dat de jongen vóór hem wel aan, Auke. En er is ook nog iets anders: Jij wilt je ontwikkelen, studeren. Jij hebt een mooi stel hersens, genoeg voor de studie van veearts, en meer dan genoeg. En hart genoeg om dat vak op een fatsoenlijke manier uit te oefenen. Mijn vak zou je ook met ere uitoefenen, maar het zou je te weinig zijn, en zo zou je nooit tevreden wezen. En dan nog iets. Tot dusverre konden bekwame mensen als veeverloskundige optreden ook zonder dat ze examens hadden gedaan. Maar dat zal niet zo blijven, Auke. Diploma's, dat is het, wat tegenwoordig wordt gevraagd. En ook met de veeverloskunde zal dat zo worden. De maatschappij, waarin we leven, Auke, heeft knappe mensen nodig. Wie hersenen heeft om te leren, die moet leren, omdat de maatschappij zijn hersenen en zijn kennis nodig heeft. En ook jij moet leren — zoveel je kunt en zolang je kunt”.

„Maar als het om thuis nu niet gaat?” vroeg Auke aarzelend.

„Ik zei: zo lang je kunt,” herhaalde Johannes onverzettelijk. „Hoelang dat wezen zal, daar weten wij niets van. Dat ligt in Hoger Hand besloten. Jij werkt voorlopig rustig door — en als er weer moeilijkheden komen, je weet, waar Johannes woont. En nou wil je zeker wel een lekkere appel mee voor onderweg?”

Auke knikte, half verlegen ineens. Dat was toch zo gek bij Johannes, zó praatte hij met je als met een man — en dan ineens deed hij of je nog een klein kind

was, met die appels. Trouwens, die waren lekker genoeg! Maar dat kinderachtige Zou Johannes zelf wel kinderen hebben gehad? Zou hij getrouwd zijn geweest? Auke durfde er niet naar vragen.

Bijtend op de appel, die nog maar nauwelijks rimpeelig was, fietste Auke de straatweg langs. Dus voorlopig doorwerken had Johannes gezegd. Dat zou hij dan maar doen.

Toen hij langs de hoeve kwam waar Sytze voor het raam te werken zat, reed hij langzamer — maar Sytze stak vrolijk zijn hand omhoog en hij wenkte ten overvloede nog: rijd maar door, zodat Auke begreep: Sytze klaarde het wel met de sommen. Toen hij tien minuten later thuis zijn fiets had weggezet, liep hij eerst de stal even in. Zijn Vader en Jan hadden de laatste koeien onderhanden. Jan floot nu

„Daar bij die molen”,

zijn geliefkoosde melodie als hij een goede zin had. Auke bleef even luisteren naar de vertrouwde geluiden van de stal: het rinkelen van de kettingen, waarmee het vee was vast gemaakt, het krabben van een hoef op de cementen vloer, het ruisen van de melk in de beide emmers — toen liep hij door naar binnen.

Daar was visite: de dominé, die blijkbaar zijn jaarlijks bezoek bracht.

„Zo,” groette hij, „eerst in de stal wezen kijken? Je bent toch ook een geboren boer! Ik denk dat het je wel eens moeite kost, het hoofd bij de boeken te houden.”

Auke lachte maar wat. Toen zei hij: „Maar ik ben toch blij, dat ik door mag leren, dominé.”

Zijn Moeder vertelde van Auke's toekomstplannen.

Dominé knikte: veearts, ja, dat kon hij wel plaatsen!

Auke had geluisterd naar zijn Moeders stem. Gewóon klonk die, niet of ze in zorgen zat of iets achterhield. Dan was zijn angst, dat zijn Vader hem van school zou nemen, misschien ongegrond? Weer dacht hij aan Johannes' woorden. Hij spreidde zijn boeken op de tafel uit en keek op de klok: hij had nog een half uur vóór het avondeten. Hij kwam vanavond makkelijk klaar. Maar eerst even kijken wat Moeder voor hem in de pan had staan. 't Was wel alle dagen opgewarmd eten. Maar zijn maag knorde alweer!

Hoofdstuk 2

*De kogel is door de kerk*¹

De tegenslagen van de laatste jaren hadden Auke's Vader toch genoodzaakt, ingrijpende veranderingen in zijn bedrijf aan te brengen. Hij had er te voren met Auke over gesproken. „Want ook voor jou betekent dat een grote verandering”, had hij gezegd. Het was dezelfde verandering, waar Auke zo voor gevreesd had: hij zou van school af moeten. Zijn Vader had gezegd: Eén kind doorleren, dat ging nog wel. Maar na hem kwamen er nog twee. Dat zou niet meer gaan. En die konden toch ook goed leren. Hij wilde geen van zijn kinderen voortrekken boven de anderen. Auke begreep dat. „Je moet eerlijk zijn”, zei hij. Met een blijde verrassing in de ogen had zijn Vader hem aangezien. „Zo denk ik er ook over”, had hij gezegd. En van die dag af maakte hij Auke deelgenoot van al wat hij deed.

De koeien, die hem zoveel teleurstellingen hadden bezorgd, ging hij vetweiden voor de slacht, en nog

¹ Deze uitdrukking betekent: het moeilijke besluit is genomen.

enkele meer, wier melkgift terugliep.¹ Zo had hij meteen niet méér vee te melken dan hij met zijn vrouw en Auke aan kon. De knecht had gedaan gekregen, tot groot verdriet van de jongere kinderen. Ook Auke miste hem. Maar meer nog miste hij de school.

Bij het begin van de hooioogst was hij al thuisgekomen. Dat was zowat een maand, nadat hij gehoord had, dat het weldra uit zou zijn met leren.

Aan het begin van die maand had hij op een avond aan Sytze, in de donkere schuur, waar hij na het vossen op de sommen zijn fiets ging halen, verteld wat zijn Vader besloten had. Sytze en hij hadden afgesproken er met niemand van school over te praten. Bij zichzelf had Auke gedacht: Natuurlijk, het zou bekend worden dat de knecht van Douma een andere boer zocht — men zou in de omtrek wel gaan vermoeden dat Douma moeilijkheden had — maar wanneer hij zelf niets zei, zouden de andere jongens er ook niet over beginnen, en dat was het enige wat hij vroeg.

Twee ogenblikken uit die eerste moeilijke week thuis zou hij zijn leven lang onthouden.

Het eerste was de avond na het vertrek van Jan. Aan tafel hadden allen, hoewel vrouw Douma de stoelen anders had geschikt, naar de lege plaats gekeken. Ieder dacht aan de laatste moeilijke maanden, en vreesde voor wat nog komen kon.

Toen had Auke's Vader gedaan wat hij zelden deed: in plaats van aan één van de kinderen het teken te geven, het Onze Vader hardop te bidden, zoals gewoonte was, had hij zelf gebeden. En wonderlijk genoeg was het een dankgebed geweest.

¹ Zij gaven minder melk.

Gedankt had hij, omdat hun vroegere knecht naar het zich liet aanzien bij een goede boer terecht was gekomen; gedankt omdat het gezin na de roodvonk van het vorig voorjaar geen ziekte meer had gekend; gedankt, omdat zij, al hadden zij dan hun zorgen, leefden in een land, zo welvarend als het hunne. „Heer, doe ons niet vergeten, dat op dit ogenblik, nu wij aan tafel zitten, vele kinderen vergeefs om voedsel vragen, en vele ouders in andere landen hun kinderen met lege handen moeten laten staan.¹ Geef ons dan een dankbaar hart en moed om verder te gaan. Amen.”

Die avond had Auke met zijn Vader en Moeder op de bank voor het huis gezeten. Aan de overkant van de dijk liep in de diepte het vee. Er hing een dichte damp en alleen rug en kop van de dieren waren zichtbaar. Boven het witte waas zonk aan de zachtblauwe hemel langzaam de rode zon. Vrede heerste rondom.

En ineens leek het oude schoolleven heel ver weg. Het deerde Auke niet, dat hij door Jans vertrek hard aan zou moeten pakken. Hij voelde zich hier thuis.

Zijn ouders spraken weinig. En Auke opende het boek, dat zijn Vader hem zo juist gegeven had. Dat boek was voor zijn Vader bijkans zo heilig als de bijbel zelf. Daarin kon men lezen over een toekomst, waarin de wereld anders zou zijn, waarin alle mensen gelukkig zouden kunnen leven, zonder honger, ellende en oorlog. Zijn Vader had hem er wel eens iets uit verteld: „jongen, stel je voor, geen enkel mens meer ongelukkig . . .” — en een groot verlangen had in zijn stem geklonken. Dat hij dat boek nu lezen mocht,

¹ Van iedere drie mensen op onze mooie aarde hebben er twee niet genoeg te eten.

juist nu hij door zijn Vader als kameraad was opgenomen in het bedrijf, dat betekende voor Auke heel veel. Blijkbaar wilde zijn Vader hem ook deelgenoot maken van zijn hoop op andere tijden.¹ Toen Auke een tijdje gelezen had, liet hij het boek op zijn knieën zinken en weer keek hij uit over de landen. Er hing al een lichte schemer. En plotseling voelde hij zich heel ver af van de jongens op school, nog veel verder dan in de ochtend, toen hij ze in de verte onder de hoge bomen van de straatweg voorbij had zien fietsen, op weg naar school, terwijl hij in zijn overall op de hooikeerder zat. Zijn vroegere vrienden wisten nog van niets anders dan lessen, grappen en straffen; hijzelf kende nu het leven met zijn werk en zijn zorgen. — Maar ook wist hij nu van die andere, verre, betere

¹ Het boek dat Auke's Vader zo mooi vond heet „Het jaar 2000”, het is geschreven door Bellamy. Zó mooi als de wereld daar beschreven wordt, is ze nog lang niet! Daarom is Auke's Vader wel eens teleurgesteld, als hij na het lezen in dat boek om zich heen ziet. En ook is hij daarom dubbel verheugd als hij hoort wat Auke hem vertelt — Dat lees je op blz. 43 en 44 van dit boekje.

tijden, waar zijn vader naar verlangde. Over geen van die beide kon hij met één van zijn oude vrienden spreken, zelfs niet met Sytze, hoewel hij toch nog geregeld naar hem toeging om hem met zijn huiswerk te helpen. Maar het deerde hem niet. De overgang had hem niet ongelukkig gemaakt. Integendeel, die eerste avond van zijn nieuwe bestaan had Auke vol verwondering gemerkt, dat hij zich gelukkig voelde, vanaf het ogenblik dat ze daar met zijn drieën op de bank voor het huis waren gaan zitten en hij zijn boek had opengedaan, tot zijn Moeder „haar beide kostwinners” zoals ze hen schertsend noemde, voor een beker warme melk naar binnen riep.

En ook aan het tweede ogenblik dacht hij soms vol blijdschap terug. Dat was op de laatste schooldag. Toen hij het wagentje met de melkbussen van de melkbocht reed naar de dijk, waar de melkauto ze later op zou komen halen, zag hij het koppel jongens, op weg naar huis, als altijd in de verte aan komen rijden. Maar bij het transformatorhuisje sloegen ze allemaal opzij af, en daar kwamen ze aangefietst, Sytze niet achteraan, maar met een klassegenuoot voorop. De anderen bleven op enige afstand van Douma's hofstee aan de kant van de weg staan wachten, terwijl Sytze en de andere jongen naar Auke toe kwamen gefietst. Ze kwamen zijn rapportboekje brengen, zei Sytze. En alsof het vanzelf sprak, waren ze met hem naar zijn huis en naar binnen gestapt. Aan vrouw Douma had Sytze het rapport gegeven; die had, terwijl Auke over haar schouder meelas, verwonderd gestaard naar die prachtige cijferlijst. „'t Is zonde, die jongen”, had ze hoofdschuddend

u s.

gezegd. Alsof ze daarop hadden gewacht, hadden Sytze en de andere jongen elkander aangekeken, en toen had Sytze gezegd: dat hun klasseleraar de boodschap mee had gegeven, dat hij altijd klaar zou staan voor Auke, als die hulp nodig mocht hebben. „Dat is prachtig”, had Auke’s Moeder gezegd. En toen tot Auke gewend: „Wist je, dat hij zoveel met je ophad Auke?” — Auke, er niet op gesteld, zo de aandacht te trekken, had maar wat met zijn schouders geschokt — „och . . .”, meer had hij niet gezegd. Vrouw Douma gaf de beide jongens een biscuitje. „Hij is verreweg de beste van de klas”, zei Sytze en ’t was

net of hij eerbied had voor zijn vriend. Toen ineens zei hij joviaal: „Nou, tabé dan.” En daar gingen ze heen. Bij de wachtenden gekomen, zwaaiden ze naar Auke terug — en eensklaps hieven allen hun arm ten groet, en luid bellend reden ze weg — het leek warempel wel, of ze Auke hun hulde bewezen met dat belconcert.

Auke was hen na blijven kijken; ook toen ze al op de straatweg waren had hij ze nog met de ogen gevolgd. De meesten van hen zouden in de komende weken wel eens een handje helpen in hun Vaders bedrijf, voorzover ze boerenzoons waren, dat wist hij wel. Maar in September zouden ze de schooltas en de boeken weer te voorschijn halen. Voor hem was dat nu voorbij, voorgoed. Het was hem ineens geweest, alsof er een deur was dichtgevallen, die nooit meer open zou gaan. Maar toen hij de kamer binnenliep, waar zijn Vader gebogen stond over zijn rapport, met zijn Moeder, die van die prachtige cijfers maar niet genoeg kon krijgen, toen had hij zijn Moeder geplaagd: „Moeten uw kostwinners vandaag maar verhongeren, vrouw Douma?”, en ze had hem een extra stuk brood met kaas gegeven. Het rapport had hij in de donkerste hoek van zijn kastje geborgen, diezelfde avond nog. En hij had weer een stuk gelezen in dat vreemde boek van zijn Vader, over die wereld zonder zorgen en zonder leed.

En bij die twee herinneringen kwam later nog een derde. Dominé kwam weer op bezoek, zo maar, buiten de regel om. Het was op een Zondag in het begin van de avond, het uur waarop je na de rust van de Zondag al weer begon te denken aan de arbeid die

morgen wacht. Veel belangrijks was er eigenlijk niet te bepraten, zei dominé dadelijk. De volwassenen keuvelden wat over allerlei dat hun zo in de zin kwam, maar aan het eind van het gesprek wendde dominé zich tot Auke.

„Vanmorgen”, zei hij, „heb ik aan jou gedacht, onder de preek. Ik preekte over Abraham. De geschiedenis ken je wel.¹ Een rijk man, die woont in een welvarende stad, hoort plotseling een stem, die hem opdraagt weg te trekken van allen en alles wat hem lief was en op reis te gaan naar een ver en onbekend land, dat hem onderweg gewezen zou worden. Een reis met verzegelde orders, zou een Hollands zeekapitein zeggen — met onbekende bestemming. Wiens stem het was, die Abraham had gehoord en gehoorzaamd? Hij zou het nauwelijks hebben kunnen zeggen. Een menselijke stem was het stellig niet geweest. Ook kon het de stem niet zijn van Sin, de god van de maan, die hij tot dusverre had aanbeden, de God die de karavanen beschermde als zij reisden in de koele nacht — Sin had geen macht buiten het stroomgebied van de grote rivieren, waar Abraham woonde. — „Gods stem”, had Abraham later kortweg de stem genoemd, daarmee aanduidend, dat de Macht die hem had geroepen, niet enkel hoorde bij een bepaalde plaats of landstreek, maar overal met en om hem was. Dat hij gehoorzaamd had, zei de predikant, dat was van dat oude bijbelverhaal het belangrijkste geweest, zoals het ook later het enige was geweest, wat had geteld in het toch verder ook veelbewogen leven van Abraham.

¹ Je kunt die in elke jongerenbijbel vinden. In de bijbel in Genesis, hoofdstuk 12.

„Ieder mens kan zo op een ogenblik, net als Abraham, de stem van God horen die hem roept, het oude vertrouwde achter te laten als dat moet en moedig het onbekende onder de ogen te zien. En hoewel jij, Auke, niet zoals Abraham van woonplaats hebt moeten veranderen, — ook jij hebt de stem verstaan, toen die je riep iets vertrouwds en iets wat je lief was bovendien, je schoolleven, achter je te laten en de nieuwe weg in te slaan, die God je wees. — Gehoorzaam te kunnen zijn, antwoorden op de stem die ons roept, dat is geloof. Ik zie in jou iets van Abraham. Je hebt geloof, vertrouwen en gehoorzaamheid betoond en je hebt je opgewektheid niet verloren. Dat is een kostbaar begin van het leven. En ik herinner je ouders,” — hier wendde de dominé zich naar Douma en diens vrouw — „aan het woord, dat tot Abraham gesproken is: Dat hij gezegend zou zijn, en anderen ten zegen”. Bij die laatste woorden stond hij op; het werd zijn tijd weer, zei hij; hij drukte Auke’s ouders de hand, en daarna Auke, wien hij even de andere hand op de schouder legde.

Over dominé’s woorden werd nooit meer gesproken. Maar Auke werd nog altijd warm van blijdschap als hij er aan terugdacht.

Hoofdstuk 3

Je bent zichtbaar gegroeid

Vreemd, zoals Auke telkens weer naar Johannes getrokken werd. Die was zijn vertrouwde in het jaar, dat nu volgde.

Johannes was lange tijd de enige, die wist van het geheim tussen Auke en diens Moeder.

Hoe zijn Moeder het voor elkaar had gekregen? Auke had er niet naar durven vragen . . . Op een avond, vroeg in October, — Sjoerdje en Age sliepen al, en zijn Vader was naar een bijeenkomst — had zijn Moeder hem gewenkt naar de mooie kamer, waar ze alleen bij bijzondere gelegenheden zaten. Uit de pronkkast, met zijn ouderwets roodgeverfde wanden en gouden biesjes langs de planken, had ze een groot pak in bruin papier te voorschijn gehaald. Met door haast onhandige vingers had Auke het touw losgemaakt Boeken! Schoolboeken waren er uitgekomen. „Alle boeken, die in de tweede klas van de de H.B.S. worden gebruikt.” „Om door te leren, Moeder?” had Auke ademloos gevraagd. „Ja. Al zou je er twee of drie jaar over doen in plaats van één,

dat geeft niet. Je mist de uitleg van de lessen, maar je bent vlug van verstand. Je moest het maar proberen.” Meer had zijn Moeder niet gezegd. Waren dat haar eigen woorden? Of . . . de klasseleraar? was het door Auke’s hoofd geschoten; en dat had hij ook tegenover Johannes geopperd. Die had geknikt, bedachtzaam als altijd. „Maar het geldt voor de boeken, dat kan een leraar niet op tafel leggen,” had Johannes er aan toegevoegd; „daar heeft je Moeder voor gezorgd. En als zij haar oude wintermantel nog een paar jaar blijft dragen, dan weet jij, waarom.” Auke had kort geknikt. Woorden vond hij niet.

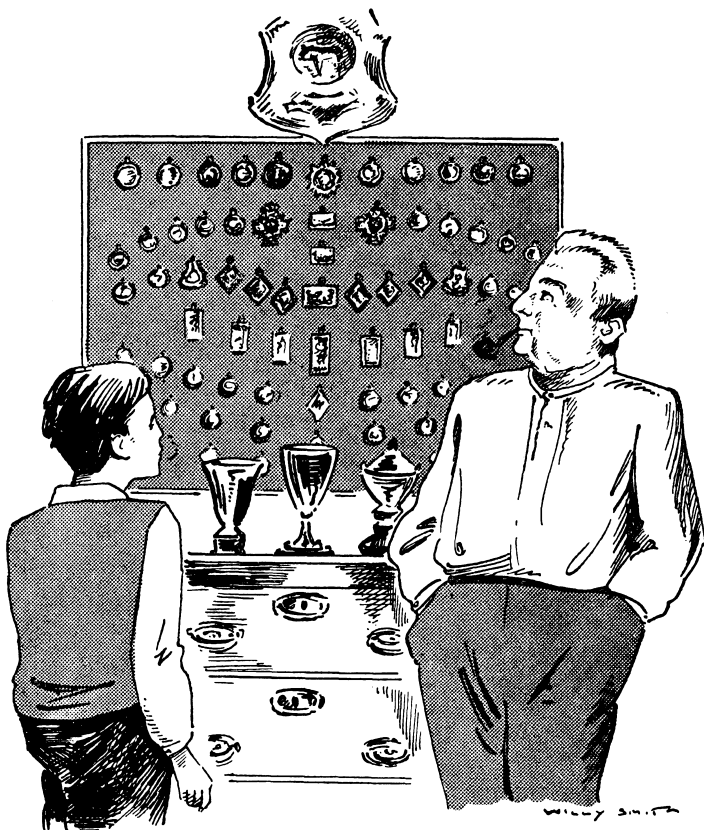
Verwoed had hij zich op de boeken geworpen. Het werk voor de lagere landbouwschool waar hij nu op was, liet hem daar ruimschoots tijd voor. Het najaar bracht rust op het land, en toen zo tegen November Sytze weer eens aankwam en vertelde van onvoldoende cijfers, had Auke gezegd: „Zal ik weer eens naar je sommen komen kijken?” Even had Sytze hem met ogen vol ongeloof aangezien: „Jij?” Maar Auke, met een ondeugend flikkeren van zijn ogen, had geantwoord: „Ja, ik, maar ik kom op klompen, of het moest Zondag zijn!”

„En wat is het geworden, klompen of schoenen?” vroeg Johannes, toen Auke hem deze afspraak vertelde. „Nou, eerst een paar keer op klompen en deze week op schoenen! Maar nu moet je eens horen, Johannes, Sytze’s Vader was thuis, en toen hebben we over iets gepraat, wat vind jij daar nou van?”

Auke vertelde, dat dominé aan Sytze’s ouders zowel als aan de zijne had geschreven om hen er aan te herinneren, dat de avondcatechisatie zou beginnen.

Sytze's Moeder was er over begonnen. Een stille vrouw was dat anders, maar nu had ze gezegd: „Je moest hem er maar eens heen zenden, man.” — Sytze's Vader, niet gewend dat zijn vrouw het woord nam, had verbaasd gevraagd: „Waarom? Dat dient nergens toe.” „En toen zei Sytze's Moeder,” vertelde Auke, „dat Sytze toch niet het leven in kon gaan zonder iets over Jezus te hebben vernomen. En toen lachte zijn Vader, en hij zei, dat godsdienst nergens toe diende. Ik neem het er goed van, het eten en drinken smaakt me best, ik heb mijn zoons en mijn vee — waarom zou ik de godsdienst nodig hebben? Als je dood gaat, is alles afgelopen, en daarmee basta.” Auke aarzelde, voor hij verder vertelde — „Toen stond Sytze's Moeder op, en ze haalde uit een la in het dressoir, waar allemaal paperassen in lagen, een Nieuw Testamentje, ik ken ze wel, want mijn Vader heeft er net zo een. Ze zei, dat ze dat nog van de Zondagschool had bewaard. En dat ze er weleens in las. En dat Jezus daarvoor haar steun geworden was in het leven, en dat men zo iets zijn kinderen niet onthouden mocht. „Dan kan Sytze later zo'n boekje kopen als hij er zin in heeft”, zei Sytze's Vader toen”, zo vertelde Auke verder. Daarna was hij de kamer doorgebeend en geruime tijd had hij breed en groot voor de glanzende vitrine aan de wand gestaan, waar in vele, lange rijen de medailles hingen, die zijn stamboekkoeien en -stieren op keuringen hadden behaald. „Mijn leven zou door de godsdienst vast niet gelukkiger zijn geworden dan het is door dit”, had hij ten laatste gezegd, wijzend op de vitrine. En daarmee scheen voor hem de zaak afgedaan.

Maar Sytze had niet geweten, of hij nu nog eens

over de catechisatie beginnen moest? Hij wou er wel heen om zijn Moeder, maar hij begreep, dat hij, als hij geen goede cijfers haalde op school, er bij zijn Vader, op wie hij heel erg gesteld was, niet meer over hoefde te beginnen. En Auke zelf wist ook niet wat hij zou. Van zijn ouders mocht hij gaan. Maar zijn dagen waren al zo vol — en de catechisatie zou

hem, met de fietstocht heen en terug, een hele kostbare avond nemen. Eerst knikte Johannes langzaam, als altijd. Toen zei hij „Over Sytze's geval kan ik me geen oordeel vormen. Wat jou betreft, jij moet in het leven nooit denken, dat er maar twee wegen zijn waar je uit kiezen kunt. Er is met enige goede wil en wat nadenken haast altijd een derde weg te vinden.” „Wat Sytze's Moeder zei, dat begrijp ik niet, dat over Jezus”, zei Auke verlegen. Johannes knikte weer. „Dat klopt wel. Daar ben jij te jong voor, Auke.” „Maar de bijbel,” vervolgde Auke, „daar moeten we wel wat van weten, dat hebben ze ons op school ook wel gezegd. En ik vind dominé ook wel een fijne vent. Bij ons thuis is hij ook al een keer of wat geweest. . . .” Hij dacht na. Catechisatie lopen? Thuisblijven? Hij zag geen weg.

„Je kon naar hem toe gaan, en hem vertellen, dat je geen avond te missen hebt”, zei Johannes.

„Ja”, zei Auke. „Misschien zou hij . . . wat denk je, zou hij me een bijbel willen lenen?”

„Daar heb je niets aan”, zei Johannes kort. „Dat is veel te zware kost. Maar hij zou je wat eenvoudige boeken kunnen geven. Dan weet je later, hoe je de bijbel lezen moet, als je er aan toe bent. Ik ben het volkomen met Sytze's Moeder eens, Auke, al zou ik het wat anders zeggen dan zij. Ik ging in vroeger jaren altijd naar de kerk, wáár ik ook was, en ik heb nogal wat van de wereld gezien, zoals jij wel weet. Soms gingen de mensen, bij wie ik werkte, ook; soms niet. Ze lachten me wel eens uit — ze zeiden, dat ik blijkbaar een steun in het leven nodig had, en dat zij dat wel konden missen. Ik liet ze maar lachen. Voor mij,

Auke liggen de dingen zo: ik heb nooit een belangrijke beslissing willen nemen in mijn leven, of ik heb eerst aan God om wijsheid gevraagd, de juiste weg te kiezen. En vaak zag ik de weg als ik op Zondag rustig in de kerk zat. Daarom ben ik daar altijd heen blijven gaan. En aan mijn pleegzoon heb ik een bijbel gegeven, toen ik afscheid van hem moest nemen". „Je pleegzoon?" vroeg Auke verwonderd.

„Ja, ik heb een pleegzoon gehad; dat was in de jaren, dat ik werkte op een groot landgoed in Oost Pruisen" Johannes keek uit het raam; meer wilde hij er blijkbaar niet over vertellen.

„Zal ik Vader vragen, of hij naar de dominé wil gaan?" zei Auke. „Nee, dat moet je zelf doen", vond Johannes. En zo ging Auke naar de pastorie. Hij koos een donkere avond uit, want hij was bang, dat het gek zou worden gevonden, dat hij naar de dominé ging, dat deed je in hun dorp niet zo gemakkelijk Maar hij ging toch, want hij had zo'n gevoel, dat hij in deze zaak beter op het kompas van de oude Johannes dan op dat van Sytze's Vader varen kon.

„Zo, daar hebben we Auke", begroette hem dominé zelf aan de voordeur, en toen Auke uit zijn klompen stapte, voegde hij er aan toe: „Abraham op klompen! Zo denk ik altijd aan jou."

„Het is om de regen", zei Auke verlegen; toen, omdat dominé lachte, lachte hij ook.

„Je bent zichtbaar gegroeid", zei dominé, toen ze elk aan een kant van het potkachelkje in de studeerkamer zaten. „Tjonge, wat een brede polsen, daar kan ik jaloers op zijn! Een cigaret?" bood hij aan.

Auke aarzelde En dominé zei: „Je hebt gelijk,

jongen. Je kunt het geld beter ergens anders voor gebruiken. Als je je er eenmaal aan gewend hebt, te roken, kun je er moeilijk meer mee ophouden. Begin er maar niet mee.”

„Maar waarom gaf u er mij dan een?“, vroeg Auke hoogst verbaasd.

„Nou ja, ik vermoedde, dat je er toch wel even over moet hebben gepiekerd, voor je besluiten kon,

hierheen te komen. En een cigaret helpt soms de mensen over hun eerste verlegenheid heen."

„Nou, maar zó verlegen was ik toch niet?" verdedigde Auke zich.

„Dat is waar", was het antwoord van dominé. „Ook in dat opzicht ben je hard aan het groeien."

Daarna vertelde Auke dat hij de catechisatie dit jaar niet kon volgen. Gelukkig vroeg dominé niet verder, Auke hoefde dus zijn geheim niet te vertellen. Dominé zocht wat boeken voor hem uit, hij mocht die gerust een paar maanden houden. Toen stond Auke op om weg te gaan.

Bij de voordeur zei dominé nog: „Wil je weer eens boeken komen halen, je bent altijd welkom. En dan laten we de cigaret achterwege, hoor."

Natuurlijk vertelde Auke later ook van dit bezoek in kleuren en geuren aan Johannes. Die zei: „Die cigaret had hij beter maar helemaal weg kunnen laten." Daar praatten ze toen nog een tijdje over. Maar eens werden ze het niet.

Johannes werd ook de deelgenoot van alles wat Auke leerde van zijn Vader en van de lessen op de lagere landbouwschool. Auke wist nu — en hij vertelde het vol trots — dat hun provincie de eerste in het land was geweest, waar geen enkel stuk vee meer gevonden werd zonder een witte verklaring, het officiële stuk, dat bevestigt, dat het dier vrij is van t.b.c. En natuurlijk had hij, toen de veearts kwam voor de verplichte controle op t.b.c., er met zijn neus bovenop gestaan, toen die de koeien tuberculineerde¹; lachend vertelde hij later, dat hij langvoor de zwellingen

¹ Tuberculineren: het inspuiten met een serum.

konden zijn verschenen, die het teken zouden zijn dat de dieren ziek waren, bij alle koeien langs was gegaan om ze te onderzoeken. „En hoe voelde je je toen?” vroeg Johannes, „veearts of boer?” Even wachtte Auke, voor hij dat wist. Toen zuchtte hij: „Ik geloof toch ook nog veearts, Johannes.” „Prachtig,” zei Johannes, „een mooi doel, dat moet je nooit uit het oog verliezen, jongen.” Artikel 6 van het pachtcontract kon hij wel opdreunen: dat had hij bewezen, toen zijn Moeder met een verdrietig gezicht de kunstmest-rekening van het afgelopen jaar had bekeken: „De pachter zal het land behoorlijk moeten bemesten en zal bij het gebruik van kunstmeststoffen slechts zodanige meststoffen mogen gebruiken als voor ieder onderdeel van het gepachte in verband met zijn bestemming geschikt is.” „Nou ja,” zei Auke er bij, „het is natuurlijk ook in zijn eigen belang, maar ja, het is duur! Maar de rayonassistent van de rijkslandbouw-consulent¹ is er weer geweest voor advies, en hij zegt, dat het best mogelijk is, dat wij met onze melkproductie het landelijke gemiddelde nog eens halen: 3800 liter per koe per jaar, dat is nogal wat, hè? Maar er zijn koeien bij ons in de provincie, die halen...” „11.000 liter”, viel Johannes in. „Ja, Auke, Johannes is ook nog op de hoogte hoor, al is hij dan al oud. Hij leeft nog mee met wat de trots is van ons volk!” Toen vroeg hij hoe het vetpercentage nu was van de melk van Douma's stal. Het landelijke gemiddelde, 3,75% dat haalden ze al bijna, maar het Friese, 4%, nee, daar dachten ze nog maar niet aan.

¹ De Rijkslandbouwconsulent geeft de boeren raad. Hij wordt daarbij geholpen door assistenten, die elk een eigen rayon bewerken.

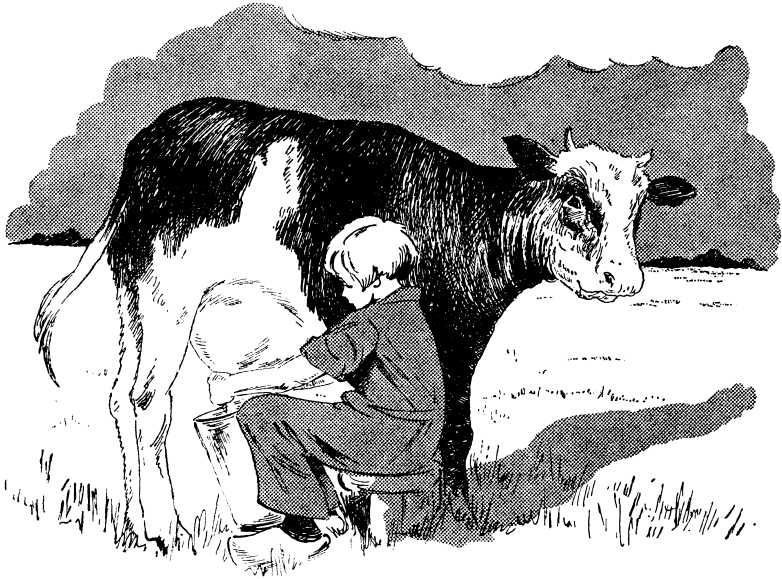
Toen in het voorjaar een paar mooie kuikalveren geboren waren, toonde Auke aan Johannes de schetsen,¹ die hij van hen had gemaakt. „Ik kan natuurlijk niet beoordelen, of je de tekening nauwkeurig hebt aangegeven,” zei Johannes, „dan zou ik hem met die van de stamboekhouder moeten vergelijken, maar het is in elk geval keurig werk! Ja, ja, die koeien, die komen vaak nog eerder op de foto dan menig mensenkind — al is het dan een schets, en geen echte foto.”

Tegen het einde van dat schooljaar vertrouwde Auke Johannes zijn hoop toe, dat hij met zijn zeventiende jaar toestemming zou krijgen, de landbouwwinterschool te volgen. En toen begon hij luchtkastelen te bouwen „Als ik dan eens het einddiploma driejarige H.B.S. kon halen en dan de Middellbare Landbouwschool „we hebben er nu toch ook een in Leeuwarden, Vader heeft me het gebouw gewezen” Toen keek hij wat verdrietig „och, maar dan kan ik wel naar Wageningen misschien, op den duur, maar daar kan je niet voor veearts leren. Dan moet je naar Utrecht.”

„Hoe staat het met de boeken voor de derde klas?” vroeg Johannes.

„Geen geld hè”, lachte Auke. „En ik zou ook niet weten, hoe ik er aan moest komen. Mijn zusje, die wil aanstonds aan Vader vragen, of ze voor andere boeren melken mag. Ze is er vol van, ze heeft de kunst

¹ Elk kalfje, welks moeder en vader ingeschreven staan in het stamboek, wordt zelf ook ingeschreven net als een mensenkind in de burgerlijke stand. Maar niet alleen zijn of haar naam wordt vermeld, ook komt daar een schets van het dier bij, waarop nauwkeurig de zwart-wit tekening van zijn huid is aangebracht. Het is de taak van de stamboekhouder, deze schets te maken. Auke doet het enkel voor zijn plezier en als oefening.

Wimpy Smith

nu helemaal onder de knie, en ze sjuwt al aardig met een volle melkemma rond! En zo gauw ze veertien is, wil ze het diploma van de melkcursus gaan halen. En dan leren kaasmaken. Zien te ruilen met een meisje uit Utrecht of Zuid-Holland, waar ze dat nog aan huis doen. En dan wil ze de Domtoren op en het Vredespaleis bekijken en weet ik veel.”

„Dus”, zei Johannes, „Ze is er een van de moderne tijd: onderlinge uitwisseling van plattelandsjeugd.¹ Prachtig werk! Niets leert beter, dan met eigen ogen te zien”.

„Ja, dat is zo. Maar nu moet je horen, Johannes, ik zei om haar te plagen, dat het Vredespaleis en de

¹ De jongens en meisjes van het platteland willen natuurlijk graag eens zien hoe men in andere provincies werkt. Daarom ruilen ze zo veel mogelijk eens van woonplaats; natuurlijk is dat tijdelijk.

Domtoren niet op een boerenerf stonden, en dat ze maar moest afwachten, of iemand van een andere provincie met haar zou willen ruilen! En weet je, wat ze zei? „Ik zorg, dat ik mijn werk zó goed kan, dat ze naar me zullen snakken! En het Vredespaleis en zo? Nou, daar ga ik toch zeker heen op de bromfiets?” Ik wist gewoon niet, wat ik hoorde, Johannes. Ze is drie jaar jonger dan ik, maar ze weet veel beter dan ik, wat ze wil. En ze zal het doen ook! Wat die zich in haar hoofd zet, dat voert ze uit! Let maar eens op, van de zomer, in de hooitijd, dan begint ze te verdienen.

„Jouw tijd komt ook wel”, zei Johannes rustig. „En verdienen, dat is niet voor iedereen het eerste, waar het op aan komt, Auke, dat weet jij ook wel.”

Auke knikte. Maar de zorg om de boeken woog hem zwaar. Loon aan zijn Vader vragen in plaats van het beetje zakgeld dat hij tot dusverre kreeg? Dat wilde hij niet, eerst moest de veestapel verbeterd worden, vond hij, en dat kostte veel geld.

„Het wordt niets met mij, Johannes”, zuchtte hij eens.

„Schaam je wat”, zei die. „Jij krijgt een stuk koek van mij. Ik denk dat je honger hebt! Je groeit te hard.”

„De wereld wacht!”

Het was een wonder, zoals het met de boeken in orde was gekomen. Sytze was met enkel voldoende overgegaan, en de eerste keer dat Auke na de overgang bij zijn vriend kwam, keek Sytze's Vader hem eens even aan. „Ik weet, dat Sytze veel aan jou te danken heeft, Auke” zei hij. „En nou ga ik wel niet naar de kerk en ik lees niet in de bijbel, al zegt mijn vrouw, dat ik dat moest doen, maar ik weet toch wel, wat Christenplicht is.” Hij haalde zijn portefeuille uit zijn binnenzak. Hij nam er een bankbiljet uit. Auke schrok zó, toen Sytze's Vader het hem voorhield, dat hij het niet aan dorst nemen. „Hier”, duwde Sytze's Vader het hem in de hand. „Voor je vakantie, aanstonds. Of op de spaarbank, net wat je wilt, je hoeft mij niet te vertellen, wat je er mee gedaan hebt.”

Vijftig gulden! Drie dagen later had Auke zijn bestelbriefje voor nieuwe schoolboeken opgemaakt, door zijn oude klasseleraar, bij de boekhandelaar bezorgd. Alleen zijn moeder was in het geheim.

Maar zijn Vader zou er nu weldra ook van weten.
Dat kwam zo:

Er was een nieuw schoolhoofd gekomen op de landbouwschool. Een man, die door de meeste jongens weldra erg bewonderd werd. Zo goed als die vertellen kon! En zoveel als hij wist! Ver buiten de grenzen van ons eigen land nam hij de jongens met zijn verhalen mee, en hij moedigde ze telkens aan, toch zoveel mogelijk te lezen. Zijn eigen boeken stelde hij graag beschikbaar voor wie ze lenen wilde. En hij werd niet moe ze daartoe aan te sporen.

Op zekere dag vertelde Auke thuis aan zijn Vader een aardige gebeurtenis, die het schoolhoofd zijn jongens uit een blaadje had voorgelezen. In Afghanistan, „weet u wel, Vader, in Azië”, daar hadden de mensen raad gevraagd op het gebied van het vee, ze wilden daar ook wel eens wat anders zien dan hun altijd even magere koeien, en eens wat meer melk hebben voor hun kinderen! Maar toen uit het buitenland, uit Europa, mensen waren gekomen, om hun raad te geven, schrokken de Afghaners van wat die zeiden: „Beter voeren, pulp van suikerbieten, b.v., dat lag immers in de suikerfabrieken maar voor het oprapen?”

„Daar gaat het vee kapot van”, zeiden de boeren. „Daar wordt het vee gezond van, en de melk vet!” verzekerden de buitenlandse deskundigen. Maar de Afghaners haalden ongelovig hun schouders op en ze wilden geen enkel stuk vee beschikbaarstellen voor een suikerbietenpulpproefperiode („wat een woord!” riep Sjoerdje er tussendoor). Toen namen de deskundigen een suikerfabrikant in de arm, en die stelde

25 koeien en evenzoveel schapen beschikbaar. Een slimme man, want hij kon er niet anders dan beter van worden, als hij de pulp, die hij tot dusver als waardeloos weg had gegooid, aan de boeren zou kunnen verkopen! En ziedaar, de koeien, die met het pulp werden gevoederd, gedijden als kool. De melkgift begon te stijgen en daarmee steeg de verwondering van de boeren van dag tot dag. Maar wat ook begon te stijgen, en wel in steeds sneller tempo, dat was het aantal koeien en schapen in het proefstation. Want elke nacht smokkelden de Afghaanse boeren, die niet wilden toegeven, dat ze zich hadden vergist, tientallen stuks vee naar binnen. „En eindelijk, Vader,” vertelde Auke met een glundere lach, „toen telegraferden de deskundigen: „Proef geslaagd. Opvallende vermeerdering van de veestapel”¹

Douma lachte hartelijk mee. Toen vroeg hij: „Waar kwamen die deskundigen vandaan?” „Van de Voedsel- en Landbouworganisatie, Vader, van de Verenigde Naties.” Zijn Vader werd nadenkend. Toen zei hij: „Ik moet die onderwijzer eens spreken.”

En omdat hij geen man van uitstel was, stond hij de volgende dag al voor de schooldeur te wachten, toen de bel van sluiten ging. Het schoolhoofd nam hem mee naar zijn kamertje; Auke, die voor de keus was gesteld, vast naar huis te gaan, of mee naar binnen, koos zonder aarzelen het laatste. En die woonde een gesprek bij, waar hij met gloeiende oren naar luisterde.

¹ Dit ware verhaal stond enige tijd geleden in het interessante maandblad *Wordende Wereld* — Veel scholen zijn daarop geabonneerd. Proefnummers kun je op zicht vragen aan het volgende adres: De Nederlandse Inlichtingendienst voor de Verenigde Naties, Alexanderstraat 2, Den Haag. Het blad is voor oud en jong bestemd.

Eerst scheen zijn Vader wat verlegen. „Ze noemen mij een dromer, mijnheer, ze zeggen wel eens achter mijn rug: De wereldverbeteraar. Dat weet ik wel. Maar het is sterker dan ik. Ik heb jaren geleden — ik zal de leeftijd hebben gehad van hier Auke nu — eens gehoord van de honger, die in grote delen van de wereld geleden werd. Nou ja, zo'n vijf en twintig jaren terug, toen was het in ons land voor de mensen van het platteland ook nog geen weelde, dat scheelde heel wat bij nu; maar zo erg als daar, in die verre landen, nee, dat was het toch niet; mensen, die geen enkele dag van hun leven een volle maag hadden gehad Ik ben dat nooit weer kwijt geraakt. Ik droomde er 's nachts van. Toen kreeg ik een boek in handen, daarin werd beschreven hoe de wereld er later uit zal zien, als niemand meer honger zal hebben. Ik heb het Auke ook laten lezen.” Het schoolhoofd keek naar Auke. „Een fijn boek, meneer, wel eens moeilijk om te begrijpen, maar ja, het is allemaal zo hoe zal ik zeggen het is nog lang niet zo mooi in de wereld, als in dat boek beschreven wordt.”

„Ik ken dan boek wel, wat u bedoelt”, zei het schoolhoofd. „Maar het is zoals u wel voelt, er moet nog heel wat water door de Rijn stromen, voor de mensen zo gelukkig kunnen leven, als daar te lezen staat. Maar tegenwoordig is het zo, dat steeds meer mensen voelen dat het zo niet blijven kan, met die honger. Twee van elke drie mensen op de wereld krijgen te weinig te eten! We gaan nu inzien, dat iedereen recht heeft op een volle maag, en eerst van al de kinderen! Trouwens,” hij keek heel ernstig: „Als wij de handen niet ineen slaan om de minderontwikkelde gebieden te helpen,

zo noemen we die arme volkeren, dan zullen we altijd bang moeten blijven voor oorlog." Auke hoorde daarvan op, en de onderwijzer zag dat. „Ja," zei hij, „het is wat ingewikkeld om dat te vertellen, maar op z'n eenvoudigst gezegd is het zo: Als een man een kind heeft, dat honger lijdt, en zijn buurman heeft een kelder vol voedsel zonder dat hij bereid is, de ander daarmee te helpen, dan komt die arme op een nacht en slaat de kelderruit in bij de rijke. Die kan zijn huis dan in brand steken om de ander er uit te verdrijven, maar dan is het einde, dat geen van hen beiden meer iets heeft."

„Dus," zei Auke's Vader, „is het maar het beste, als de rijke man de arme helpt, zelf het brood voor zijn kinderen te verdienen!"

„En dat is nu, wat die deskundigen doen", zei de hoofdonderwijzer. Toen gaf hij Auke's Vader een paar afleveringen mee van het blaadje, waar hij de vorige dag uit voorgelezen had, om thuis op zijn gemak te lezen. Douma stond op. Maar de hoofdonderwijzer zei: „Hebt u nog een ogenblikje? Ik wilde u eigenlijk wel eens vragen, wat uw plannen met Auke zijn. Zal hij de landbouwwinterschool ook volgen? Het zou jammer zijn, als dat niet kon." Zijn Vader keek naar Auke. „Of hij daar passen zou?" vroeg hij, meer aan zichzelf dan aan het schoolhoofd. „Dat zijn toch jongens van grotere bedrijven dan het onze is . . ."

„Hij hoort daar thuis, Douma; het hangt niet alleen af van het aantal koeien dat de Vader melkt, of een jongen daar heen zal gaan, maar ook van de hersenen, en de wilskracht die de jongen zelf meebrengt. Het

is voor Auke drommels jammer, dat hij niet nog een paar jaar op de H.B.S. is kunnen blijven."

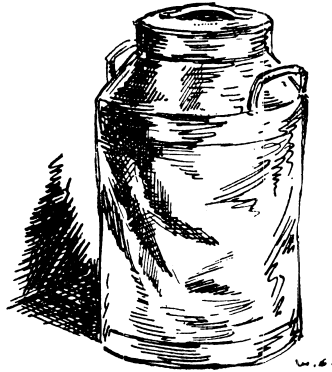
„Ja", zei Douma zacht. „Hij heeft de eerste klas doorlopen, maar toen ging het niet meer. Ik heb drie kinderen en ieder moet gelijke kansen hebben. Dat heb ik ook met hem besproken en hij begreep dat ook wel . . . Maar het heeft me wel om hem gespeten, dat wil ik u openhartig zeggen."

Auke's hart bonsde zo, dat hij haast niet spreken kon, maar hij deed toch zijn mond open. Er kwam geen geluid. Hij slikte. „Vader," zei hij toen, „ik heb doorgeleerd."

— — — — —

„Toe, Vader, hij is immers niets meer waard, Auke heeft het zelf gezegd!" Bedelend stond Age, Auke's jongere broer, bij een oude melkbus. Het carbid-schieten, de luidruchtige jongenspret van tussen Kerstmis en Nieuwjaar, was in volle gang. Overal haalden de jongens van het dorp oude stroopblikjes op. In de bodem maakten ze dan een gat. In het blikje ging een stukje carbid met wat water er op, de deksel werd op het blikje gedaan, een dappere held hield een lucifer bij het gat in de bodem, en het gas dat ontwikkeld werd deed de deksel met een harde knal van het blikje springen.

Als de wind naar de kant van Douma's hofstee was, hoorde je buiten hoe in het dorp de knallen weerklonken. „Daar gaat weer een oud stroopbusje, hoor de jongens weer eens een pret hebben", zei Auke's zusje dan wat spottend: ze voelde zich erg verheven boven dat jongensgedoe, ze vond het zonde van de carbid. Vrouw Douma was alleen maar bang, dat de jongens

nog eens een ongeluk zouden maken, en nu Age — het zou aanstonds Oudejaarsavond zijn — kwam vragen om een oude melkbus, waar de grote jongens uit het dorp dan, ver van het dorp, een reuzenknal mee wilden maken, nu hield ze helemaal haar hart vast. „Die melkbus? Die is nog veel te goed”, had ze daarom afwerend gezegd, toen de jongen er haar het eerst om had gevraagd. En natuurlijk was die daarna naar zijn Vader gegaan. „Moeder zegt dat het niet mag” zei hij er eerlijk bij. „Die bus is nog wel te repareren”, zegt ze „Maar Auke zegt van niet.” „Als Auke zegt, dat hij niets meer waard is, nou, dan mag je hem van mij wel hebben,” zei zijn Vader glinlachend. „Maar dan moet Auke eerst aan Moeder gaan zeggen, dat hij mee zal gaan. Het is geen bezigheid waar kleine jongens alléén bij mogen staan. Auke . . .”, Vaders stem klonk bezorgd. „In orde, Vader, ik wijk geen stap van zijn zijde! En ik zal het Moeder ook wel even vertellen, aanstonds.” Dolgelukkig rende Age weg.

Vader en Auke bleven weer samen op de deel. Douma tilde de laatste volle melkbus op, om die op het melkwagentje, buiten, te gaan zetten, vanwaar Auke dat dan naar de dijk zou rijden.

In de open staldeur bleven Vader en zoon een ogenblik staan. „Oudejaarsavond We hebben een goed jaar gehad, in vele opzichten ”, zei Douma. „Een goede hooioogst, geen ziekte bij het vee”. Hij keek zijn oudste aan. „Weet je nog wel, wat dominé zei, toen jij nog maar pas bij mij bleef werken?”

Auke knikte. „Maar dat is toch toevallig, Vader, dat alles nu beter gaat.”

„Dat zal wel, jongen. Maar ik wil eigenlijk zeggen: Ik ben er zo dankbaar voor, voor die jaren, dat jij mij hebt geholpen. Het heeft het werk zoveel lichter voor mij gemaakt” Douma zweeg. „Kom,” zei hij toen, „we moeten maar gauw voortwerken, Moeder heeft ons met Oudejaarsavond natuurlijk graag om zich heen. Blijf niet te lang met Age weg, hoor Auke. Zeg hem maar, dat hij de knal ook van hier uit heel best kan horen!”

„Ik zal hem wel een beetje bang maken, Vader, dan komt hij vanzelf wel mee!” lachte Auke.

Op Nieuwjaarsdag vertelde Age nog eens van het carbidschieten van de vorige avond; hij deed het in kleuren en geuren want er was bezoek, en dat zat met alle aandacht te luisteren! Maar dat bezoek zei na zijn verhaal: „Nu moesten jij en Sjoerdje ons ouderen eens alleen in de kamer laten, want ik heb met je Vader en Moeder iets te bespreken.” En even later kwam het schoolhoofd van Auke, want dat was de bezoeker, met een voorstel, zo onverwacht, dat Auke

er geen antwoord op wist te geven. Niets meer of minder stelde het schoolhoofd voor, dan dat hij moeite zou doen, voor Auke een studiebeurs te verkrijgen. Hij had alle hoop, dat dat lukken zou. Dan was Auke's toekomst zo goed als verzekerd. Want het lag dan verder alleen aan hemzelf, zijn kansen uit te buiten. „En dat is jou wel toevertrouwd”, zei het schoolhoofd met een glimlach.

Auke, die al die tijd geen woord had gezegd, knikte stom. Hij had een hoogrode kleur gekregen terwijl zijn onderwijzer die plannen had uiteengezet. Zijn oude plannen, zouden die dan toch nog werkelijkheid kunnen worden? Hij keek naar zijn Vader. Die bleef maar zwijgen. En ook zijn Moeder zei niets. Secondenlang — het leken Auke minuten, en misschien was het dat ook wel — bleef het stil. Langs het raam kwamen de beide andere kinderen, Age duwde Sjoerdje, zo oud als ze al was, op het melkkarretje om het voorhuis heen. Het tweekal schaterde van de pret.

„Het is een wereldje op zichzelf, zo'n hofstee”, zei toen het schoolhoofd. „Wie er mee vertrouwd is geraakt, zal moeite hebben er zich los van te maken.”

Weer keek Auke naar zijn Vader.

„Het overvalt ons wat”, zei zijn Moeder toen.

„Ik zal er eens over denken. Met mijn vrouw er eens over spreken”, zei Douma langzaam. Het was of het spreken hem moeite kostte.

Het schoolhoofd stond op. Of ze nog even de stal in zouden gaan, stelde hij voor, Auke had hem vóór de vakantie verteld, dat zij hun eerste kalf van dat jaar gekregen hadden.

Het is een doodstille Zaterdagmiddag. Vrouw Douma is met Age naar het dorp om boodschappen te doen voor de Zondag. De huiskamer is een leeszaal gelijk: drie hoofden zijn over drie boeken gebogen. Maar één van de drie wordt telkens opgeheven: Auke's blik zwerft dan de wijde velden over. Hij kan zijn gedachten maar niet bij zijn boek bepalen.

Nu springt hij op: in de verte nadert Sytze! Gelukkig. De stilte in de kamer begon hem onrustig te maken. Hij is blij met de afleiding. Sytze's eerste woord is een plagerij aan het adres van Sjoerdje: Zijn Vader vraagt zich dagelijks af, wanneer zij bij hem zal komen met het verzoek, het electrisch melken te mogen leren? Maar Sjoerdje beweert, dat er al drie boeren hebben gevraagd of zij bij hen wilde komen; ze moet er zich eerst nog eens op beraden, hoor. Sytze grinnikt! „Je beraden! Wat een duur woord. Dat heb je zeker net ergens gelezen hè!” Dan wil Sytze weten, welk boek ze nu weer aan 't lezen is, maar ze rukt het hem uit handen. „Nou, dan weet ik het wel,” spot Sytze, „een echte damesroman, natuurlijk.” „Geen lectuur voor kleine jongens in elk geval”, plaagt Sjoerdje terug.

Auke voelt zich er links en onhandig bij staan. Was hij maar niet zo bezig met zijn eigen gedachten. Kon hij maar weten, wat hij beslissen moet. Douma wenkt intussen Sytze: „Kijk eens, wat een prachtige berichten! Alles meegekregen van Auke's schoolhoofd. Het lijkt wel, of er eindelijk iets gebeurt van wat ik zoveel jaren gehoopt heb. Mijn hart gaat er van open, als ik die foto's zie.”

Sytze buigt zich over de tijdschriften, die Auke's

Vader aan hem laat zien en hij leest de onderschriften onder de illustraties: „Een Deense deskundige toont de bevolking van Chili, hoe ze hun voedselvoorraad kunnen vergroten door visvangst”. „Joegoslavische arbeiders krijgen les in een tractorfabriek”. „Installatie van machines in een DDT-fabriek in Pakistan”. „Liberiërs leren het gebruik van de microscoop”. „Indonesiërs leren buitenlanders karpers te kweken in de paddivelden”. „Ethiopiërs leren, een vliegtuig te bedienen”. „Bolivië krijgt hulp bij de mijnbouw”. „Bestrijding van runderpest in Afghanistan”. „Onderzoekingen naar de resultaten van rijstveredeling in India”.¹

„Ja,” zegt Sytze, „dat is mooi. Vooral die bestrijding van runderpest vind ik interessant. Ik wou, dat ik daar bij was geweest.” Ernstig zegt Auke's Vader: „Zorg dan, dat je later in zulke landen mag gaan werken! Ik kan me geen mooier werk voorstellen, dan die mensen te helpen de armoede te bestrijden.”

„Maar mijn Vader zal liever zien, dat ik werk voor ons eigen land”, zegt Sytze weifelend.

„Natuurlijk, dat kan ik begrijpen”, zegt Auke's Vader. „Ons land heeft ook mensen nodig. Maar als ik een zoon had, die dierenarts werd . . .” Auke houdt zijn adem in, maar zijn Vader maakt de zin niet af. Sytze herhaalt de laatste woorden van Douma: „Als u een zoon had, die dierenarts werd, zou die dan naar het buitenland moeten gaan van u?” Even kijkt Sytze naar zijn vriend. Die is bleek van spanning.

¹ Auke's schoolhoofd heeft al die prachtig geïllustreerde bladen te leen van de Inlichtingendienst, die op blz. 42 genoemd is. Iedereen kan daarheen schrijven; de mensen daar doen niets liever dan je vertellen wat er gedaan wordt om meer welvaart te brengen in de wereld.

„Ja,” zegt Douma langzaam. „Te bevelen heb ik niets, zelfs niets te verzoeken. Maar ik geloof wel, dat het mijn innigste wens zou zijn.”

Auke loopt de kamer uit. „Moeder komt er aan, ik ga ze even tegemoet”, zegt hij over zijn schouder.

„Wat hoor ik nu van jou, Auke?”. Breed stond Sytze's Vader tegenover de vriend van zijn zoon. „Sytze heeft me alles van dat aanbod van je schoolhoofd verteld. Het is de kans van je leven. Je Vader geeft zijn toestemming. En jij grijpt niet met beide handen toe?” Auke keek omhoog in Sytze's Vaders gezicht. Hij zei niets. „Jouw Vader, die noemen wij de wereldverbeteraar”, zei Sytze's Vader. „Maar als de mensen er op vooruit zullen gaan, dan moeten er knappe koppen en harde werkens zijn. Mensen zoals jij. Ik zeg dat waarachtig niet om je in de hoogte te steken, Auke. Ik spreek als een nuchter mens, die voor zijn eigen land het beste wil. Jij behoort je te ontwikkelen. Ons land heeft zijn mensen nodig.”

„Maar Vader,” zei Sytze, „u weet toch wel, dat Auke naar de minder ontwikkelde gebieden wil gaan, naar de arme mensen daar, om die te helpen.”

„Best, best,” zei zijn Vader, „dat komt op hetzelfde neer. Als ergens anders welvaart komt, kunnen de mensen daar ook meer kopen. Als ergens anders de boeren geholpen worden, komt er ook op den duur wel vraag naar ons stamboekvee. Nou, Auke, dan beveel jij Vader Sytze maar aan”, lachte hij breeduit en hij wees naar zijn beroemde vitrine. Maar hij bleef Auke strak aankijken.

Auke zei nog altijd geen woord.

Toen kwam de zachte stem van Sytze's Moeder er tussen. „Ik denk,” zei ze, „dat Auke er tegen op ziet, weg te gaan van bij hem thuis. Hij is er nu zo aan gewend, met zijn Vader samen het werk te doen.”

„Je bedoelt,” zei haar man wat bot, „dat Auke bang is, dat zijn Vader hem niet missen kan? Nou, dan ben ik er toch ook nog, vrouw?” Hij wendde zich naar haar toe. „Ik heb je al eens meer gezegd, mijn Christenplicht, die ken ik. Als ik Douma in de drukke tijd eens helpen kan met een knecht, of een van mijn machines,” — Auke maakte een onwillekeurige beweging — „natuurlijk, tegen betaling van arbeidsloon en huur,” voegde Sytze's Vader er bij, „nou, dan ben ik niet de man, om dat niet te doen. Kom, alla, ga naar je Vader, Auke, en zeg dat je het aanneemt. Ik maak er geen woord meer aan vuil.” En hij liep de kamer uit.

„Ik ga maar een eind fietsen,” zei Auke. En Sytze, die wel voelde, dat Auke liever geen gezelschap had, liet zijn vriend alleen vertrekken.

In plaats van de straatweg verder af te fietsen, keerde Auke terug naar huis. Niet om daar te blijven, o nee, hij hield het nu al dagen lang in huis niet uit. Telkens dacht hij dan aan Johannes' woorden: „Als ik vroeger een moeilijke beslissing moest nemen, vroeg ik altijd aan God om wijsheid.

Het leek wel of God hem geen wijsheid wou geven, want hij wist beslist niet wat hij kiezen moest. En daarom stapte hij als hij lang had nagedacht en om wijsheid gevraagd, maar weer op de fiets. Maar hij wilde als hij een eind ging fietsen, een doel hebben

om heen te gaan. Weet je wat, hij zou de boeken, die dominé hem ook deze winter weer te leen had gegeven, maar eens terug gaan brengen.

Hij pakte zijn schooltas, om er het stapeltje in te doen. Maar onwillekeurig bladerde hij de boeken eerst nog even door.

En daar viel zijn oog op de naam van Abraham. Abraham, de man, die een stem had gehoord, en gehoorzaam was geweest . . . „Abraham op klompen”, zo noemde dominé hem in gedachten, had hij gezegd. Klompen, dat was het vertrouwde werk op de boerderij, bij zijn Vader en Moeder. Auke keek naar zijn voeten. In schoenen staken die. Het was immers Zondag,

en droog weer Maar schoenen, dat was méér dan alleen maar Zondag en droog weer. Schoenen, dat was de school. Dat was doorleren. Dat was de toekomst, zoals hij daar voor zichzelf al haast niet meer op had durven hopen. Maar dat was ook een wereld, waarin de mensen honger leden, en wachtten op hulp . . . Weer keek Auke naar zijn voeten „Abraham op schoenen”, fluisterde hij zachtjes.

Hij liep naar zijn ouders. Hij ging hun zijn besluit vertellen.

Hun wegen zouden uit elkander gaan. Dat zou verdrietig zijn. Maar hij had gekozen. Zij zouden hem begrijpen.

R. OOSTRA'S AKKERKLOKJES

Een serie verhalen voor de jeugd

UK'S KERSTFEEST	Dora Coolsma
PEPPELTJE	Joke A. van Kuipers
BASTIAAN DE KLEINE TIMOREES	E. Durkstra
KROESKOPJE	Rie Winkel
DE BEER VAN JANNIE	K. van der Geest
CHRAPOSJKA, DE BERENTEMMER	Nicolai Lesskov
DE KONING VAN DE GOUDEN STROOM	John Ruskin
DE WITTE KRALEN KETTING	Rie Winkel
HET HOUTENMANNETJE	K. van der Geest
SAM	Rie Winkel
EEN WINTER ACHTER HET HOGE DUIN	Jacoba Hazevoet
DE ZOON VAN DE TOLLENAAR	T. van Buul
KJELD EN CHRISTINE	Anton van Meurs
HET KERSTFEEST VAN DE KLUIZENAAR	Magdalena Kühn
EVER ZWIJN, HET SPAARVARKEN	Harry van Mierlo
DE KLEINE ENGEL	Ds. C. J. van Royen
KNIBBELTJE EN KNOBBELTJE	Herman Broekhuizen

VAN GORCUM'S „ZEEPAARDJESSERIE”

Dora van der Meiden-Coolsma
Marchien Eising

MAUP'S GROTE REIS
VAN GEESKE EN DE LENTE